

Vergaderjaar 2007–2008

31200 XIV

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (XIV) voor het jaar 2008

Nr. 234

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 1 september 2008

De vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit¹ heeft op 2 juli 2008 overleg gevoerd met minister Verburg van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over:

- **de procedurele brief d.d. 15 mei 2008 over uitvoering moties VAO Staatsbosbeheer d.d. 23 april 2008 (29 659 en 31200-XIV, nr. 27);**
- **het onderdeel moties van het VAO Staatsbosbeheer van de brief d.d. 16 juni 2008 (31200-XIV, nr. 225).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

Mevrouw **Thieme** (PvdD) is bezorgd over de grootschalige bomenkap in Renswoude. Bewoners hebben de Tweede Kamer een petitie aangeboden, waaruit blijkt dat Staatsbosbeheer een niet te controleren beleid voert ten aanzien van bomenkap. In zeven weken tijd zijn meer dan 100 000 meldingen binnengekomen bij het radioprogramma Vroege Vogels. Bij Fort Daatselaar zijn bomen van meer dan 50 jaar oud gekapt, terwijl de plannen daartoe nog niet definitief waren.

Naast beschermer van natuurwaarden is Staatsbosbeheer houtexploitant, met een jaarlijkse omzet van 136 mln. Hierdoor staan natuurwaarden en bedrijfseconomische belangen met elkaar op gespannen voet. Medewerkers van Staatsbosbeheer hebben laten weten dat machinerie en personeel voor de houtkap zo veel mogelijk worden ingezet voor een rendabele bedrijfsvoering.

Vorig jaar werd in het Speulderbos meer dan 3000 hectare bos gekapt tijdens het broedseizoen. De minister heeft de Kamer destijds bericht dat deze grootschalige kap nodig was als gevolg van stormschade, teneinde recreanten te beschermen, maar ook om het bos te beschermen tegen de letterzetter. De argumenten van de minister kloppen echter niet, want recreanten hebben helemaal geen toegang tot het desbetreffende deel van het bos en de letterzetter komt niet er niet voor. Dit wordt bevestigd door deskundigen rond Staatsbosbeheer. Mevrouw Thieme wil geen namen van klokkenluiders noemen.

Staatsbosbeheer werkt volgens gedragscode Zorgvuldig bosbeheer. Deze stelt eisen aan de periode waarin werkzaamheden plaatsvinden en de

¹ Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), ondervoorzitter, Schreijer-Pierik (CDA), voorzitter, Atsma (CDA), Van Gent (GroenLinks), Poppe (SP), Waalkens (PvdA), Srijder-Hazelhoff (VVD), Jager (CDA), Ormel (CDA), Koopmans (CDA), Van der Ham (D66), Van Velzen (SP), De Krom (VVD), Samsom (PvdA), Van Dijken (PvdA), Neppéus (VVD), Jansen (SP), Jacobi (PvdA), Cramer (ChristenUnie), Koppejan (CDA), Graus (PVV), Vermeij (PvdA), Zijlstra (VVD), Thieme (PvdD) en Polderman (SP).
Plv. leden: Van der Staaij (SGP), Mastwijk (CDA), Ten Hoopen (CDA), Duyvendak (GroenLinks), Luijben (SP), Tang (PvdA), Boekstijn (VVD), Bilder (CDA), Biskop (CDA), Koşer Kaya (D66), Van Leeuwen (SP), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Eijnsink (PvdA), Depla (PvdA), Van Baalen (VVD), Kant (SP), Blom (PvdA), Ortega-Martijn (ChristenUnie), Van Heugten (CDA), Brinkman (PVV), Kuiken (PvdA), Ten Broeke (VVD), Ouwehand (PvdD) en Lempens (SP).

voorbereidingen daarvoor. Werkt de gedragscode wel? Welke consequenties zijn verbonden aan overtreding ervan? Hoe wordt de naleving gecontroleerd? Welke overtredingen zijn de afgelopen jaren geconstateerd? Op welke wijze werden deze aangepakt? De gedragscode bevat een checklist, waarop de boseigenaar moet invullen in hoeverre in het desbetreffende gebied bepaalde vogelsoorten broeden of beschermde elementen aanwezig zijn. Wordt controle uitgeoefend op het invullen van deze checklist en de naleving ervan? Zo ja, in welke mate geschiedt dat?

De heer **Mastwijk** (CDA) memoreert dat de Kamer eerder duidelijk heeft aangegeven zeer ontevreden te zijn over het optreden van Staatsbosbeheer. Ook met de bomenkap in Renswoude toont Staatsbosbeheer aan, te vinden dé instantie te zijn die bepaalt hoe natuur eruit moet zien. De communicatie in de kwestie Renswoude heeft zeer te wensen overgelaten en dat moet snel worden verbeterd. Heeft Staatsbosbeheer eigenlijk geen kapvergunning voor dit soort grootschalige bomenkap nodig? De motie-Mastwijk c.s. (29 659, nr. 20) heeft geleid tot de instelling van de commissie-De Jong. Samenstelling en taakopdracht van de commissie kloppen, maar enkele punten verdienen extra aandacht. De uitkomsten van het onderzoek van de commissie moeten niet alleen bruikbaar zijn voor de Waddeneilanden, maar ook voor andere delen van het land. Het rapport-Grapperhaus leidde tot de kritiek dat er één soort marktconformiteit gold voor heel Nederland en voor alle vormen van gebruik. Maar wat is nu precies de markt? De Waddeneilanden, de natuurcampings en de biologische boerencampings mogen natuurlijk nooit onder een intensieve erfpachtcanon vallen. De commissie-De Jong moet de invloeden van politieke beslissingen en maatschappelijke ontwikkelingen op de markt onderzoeken. Kan het verslag van dit AO worden toegezonden aan de commissie?

Mevrouw **Snijder-Hazelhoff** (VVD) wijst op het toenemend aantal klachten uit het landelijk gebied over de starre houding van Staatsbosbeheer. De bomenkap bij Fort Daatselaar bij Renswoude en de strandexcursies op Terschelling die ineens, na jaren, door Staatsbosbeheer worden verboden, zijn daarvan de laatste voorbeelden. Staatsbosbeheer lijkt steeds meer een staat binnen de staat en dat moet afgelopen zijn. Kan de minister nu eindelijk eens met Staatsbosbeheer om de tafel gaan zitten?

Hoe staat het met de uitvoering van de motie-Snijder-Hazelhoff c.s. (29 659, nr. 17) over teruggave van bepaalde gronden en bebouwing aan gemeenten en burgers? Zit de minister niet alleen met de betrokken gemeenten maar ook met de burgers om de tafel?

Kan de minister de Kamer informeren over de uitvoering van de moties-Snijder-Hazelhoff c.s. (29 659, nrs. 18 en 19) over de verzelfstandiging van Staatsbosbeheer en de evaluatie daarvan?

De commissie-De Jong moet kijken naar de maatschappelijke relevantie van de erfpachtcanon. Het gaat echter niet alleen om ingroei, maar ook om de hoogte van de bestaande canon. Kan de commissie daar voldoende aandacht aan besteden?

Mevrouw **Jacobi** (PvdA) benadrukt het grote belang van een goede communicatie door Staatsbosbeheer. Om meer draagvlak bij de bevolking te krijgen, moet het imago van Staatsbosbeheer worden verbeterd. Het is dus een goede ontwikkeling dat de minister zich er nu actief mee bemoeit. De motie-Jacobi c.s. (29 659, nr. 24) strekt ertoe, de recreatie op de Waddeneilanden betaalbaar te houden, zulks in het kader van de verhoging van de erfpachtcanon. De opdracht aan de commissie-De Jong verwijst echter niet naar de kritiek van de commissie-Grapperhaus op het feit dat 80% tot 90% van alle grond op de Waddeneilanden in bezit is van Staatsbosbeheer en op de specifieke elementen van de eilanden die

marktconforme behandeling in de weg staan. Kan de commissie-De Jong de bevindingen van de commissie-Grapperhaus meenemen in haar onderzoek?

Het instrument van de Waddentoets is goed verwerkt in de opdracht aan de commissie-De Jong, zoals ook werd gevraagd in de gewijzigde motie-Jacobi c.s. (29 659, nr. 25). Kan de commissie echter ook een advies uitbrengen over de Waddentoets als instrument om de specifieke problematiek te benaderen en te behandelen?

De heer **Polderman** (SP) constateert dat als gevolg van het verwerpen van de motie-Polderman (29 659, nr. 22) de verzelfstandiging van Staatsbosbeheer niet kan worden teruggedraaid. Dat betekent dat Staatsbosbeheer zijn eigen doelen moet stellen, waarop de Kamer geen invloed kan uitoefenen.

Staatsbosbeheer heeft gelukkig geconstateerd slecht te hebben gecommuniceerd in de kwestie Renswoude. Er moet echter ook rekening worden gehouden met het spanningsveld tussen natuurdoelen en culturele doelen. Bovendien was sprake van groot achterstallig onderhoud. Het is dus iets te gemakkelijk om te zeggen dat de bevolking gelijk heeft en dat Staatsbosbeheer maar wat zou doen. Overigens had de provincie Utrecht toestemming verleend voor de bomenkap.

Hoe zit het nu precies met de pachtprijzen? Als de pachtprijzen van Staatsbosbeheer significant lager zijn dan die van commerciële instellingen, doet zich een probleem voor, want in dat geval bederft Staatsbosbeheer inderdaad de markt. Als Staatsbosbeheer wordt gedwongen de prijzen marktconform op te hogen, kan de Kamer daar echter niets tegen doen vanwege het feit dat Staatsbosbeheer verzelfstandigd is.

De heer **Graus** (PVV) vreest dat de raad van toezicht van Staatsbosbeheer zich te veel kenmerkt door vriendjespolitiek. Negen van de tien keer steunt de raad van toezicht de directie. De minister moet zelf het toezicht op Staatsbosbeheer op zich nemen en het beleid van Staatsbosbeheer moet helemaal op de schop, desnoods met personele gevolgen. Kan de minister iets doen aan de arrogante houding van de directeur van Staatsbosbeheer?

Bij Fort Daatselaar bij Renswoude heeft Staatsbosbeheer een slagveld aangericht. Het is ontoelaatbaar dat Staatsbosbeheer zo grootschalig bomen kapt en dan ook nog tijdens het broedseizoen. Dat moet zwaar bestraft worden. Klopt het dat Staatsbosbeheer een bekeuring heeft gekregen?

Wat doet de minister ter uitvoering van de motie-Graus (29 659, nr. 14) over de zandwinning in Gasselterveld? Wil de minister nu eens eindelijk alle aangenomen moties-Graus uitvoeren? Kan de Waddentoets niet voor heel Nederland gelden?

Antwoord van de minister

De **minister** memoreert de Kamer al eerder te hebben geïnformeerd over optimalisering van de communicatie door en de dienstverlening van Staatsbosbeheer. Staatsbosbeheer is bezig de kritiek van de Kamer te verwerken. De minister houdt daarbij de vinger aan de pols.

In Vroege Vogels maken mensen melding van bomenkap in welke vorm dan ook. Dat is ook een teken van meer bewustwording van mensen van hun omgeving. In het geval van de bomenkap bij Renswoude heeft het programma het punt van herplanting niet aan de orde gesteld. Veel gemeenten gaan echter zeer zorgvuldig om met bomen.

Zorgvuldig bosbeheer en bomenkap gaan samen. In het geval van Renswoude heeft Staatsbosbeheer uitvoerig gecommuniceerd, maar heeft daarbij helaas een fout gemaakt. Het heeft in eerste instantie gesproken over de kap van enkele bomen, terwijl het om veel bomen ging. Het heeft

deze ommissie later gecorrigeerd. Mocht Staatsbosbeheer inderdaad geen rekening hebben gehouden met het inspiratieboek over Fort Daatselaar, dan is dat geen correcte handelwijze geweest.

Staatsbosbeheer moet zich te allen tijde aan de wet- en regelgeving houden, alsmede aan de gedragscode Zorgvuldig bosbeheer. Overigens heeft Staatsbosbeheer geen kapvergunning nodig, want in de wet- en regelgeving valt bomenkap onder zijn specifieke taak.

De minister vraagt om openheid. Alleen dan kan zij de nodige maatregelen treffen. Als personeelsleden van Staatsbosbeheer het ergens niet mee eens zijn, moeten zij gebruikmaken van de klokkenluidersregeling. Deskundigen rond Staatsbosbeheer moeten zich bekendmaken als zij voor hun mening willen uitkomen.

Staatsbosbeheer heeft een totale omzet van 136 mln. Bij de verzelfstandiging is bepaald dat het eigen inkomsten moest genereren, bijvoorbeeld door pacht. Staatsbosbeheer mag niet marktverstoring werken; waar echter hout wordt gekapt, mag het ook worden verhandeld. In 2007 bracht de houtverkoop 8 mln. op. Marktverstoring en concurrentievervalsing zijn echter niet aan de orde. Staatsbosbeheer levert eigen hout aan een koper; pas op het moment dat er een tekort is aan eigen hout, mag Staatsbosbeheer hout van elders leveren, teneinde te kunnen voldoen aan contractbepalingen.

De commissie-De Jong moet kijken naar de bevindingen van de commissie-Grapperhaus over de erfpacht en naar het onderscheid in erfpachtcanon. De opdracht aan de commissie houdt ook rekening met het feitelijk gebruik van gronden; de commissie heeft dus de ruimte om zo nodig nuanceringen in het uitgangspunt van de marktconformiteit aan te brengen. De minister zegt toe het verslag van dit AO aan de commissie-De Jong te sturen. Na ommekomst van het advies-De Jong zal de minister haar oordeel daarover geven en aan de Kamer sturen.

De bomenkap bij Fort Daatselaar en de excursies op het Terschellingse strand zijn punten van aandacht bij de verbeteringslag van Staatsbosbeheer. De minister heeft recent een indringend gesprek gevoerd met Staatsbosbeheer en zijn raad van toezicht. De raad van toezicht is zeer betrokken bij het wel en wee van Staatsbosbeheer en zet zich actief in voor zijn belangen. Er is dus geen enkele sprake van vriendjespolitiek. De leden van de raad van toezicht komen uit verschillende geledingen van de samenleving en voeren hun verantwoordelijkheid om toe te zien op de activiteiten van Staatsbosbeheer, gewetensvol uit. Zij hebben aangegeven gaarne nogmaals een gesprek te voeren met de Kamer.

De minister stuurt dichter op Staatsbosbeheer dan menig ambtsvoorganger. Zij treedt echter niet in de verantwoordelijkheid van de raad van toezicht en andere organen, die bij wet zijn ingesteld. Staatsbosbeheer is een zelfstandige organisatie met een zbo-achtige structuur, hetgeen betekent dat de minister altijd de eindverantwoordelijkheid draagt, maar dat de organisatie wel een aantal verzelfstandigde taken heeft.

De minister heeft de motie-Graus onder de aandacht van de directeur en de raad van toezicht van Staatsbosbeheer gebracht. De raad van toezicht ziet toe op de invulling van de maatschappelijke rol door Staatsbosbeheer. De minister komt daar niet tussen, want de wettelijk vastgelegde spelregels moeten gewoon worden gerespecteerd. Als Staatsbosbeheer van mening is zwaarwegende argumenten te hebben om in beroep te gaan tegen de vergunning voor zandwinning in het Gasselterveld, dan moet en kan het zelf die afweging maken.

Staatsbosbeheer is bezig met de uitvoering van de motie-Snijder-Hazelhoff c.s. over teruggave van grond aan gemeenten en burgers, net als met alle andere toezeggingen van de minister.

Nadere gedachtewisseling

De heer **Mastwijk** (CDA) vraagt de minister te erkennen dat bij dit soort discussies geen sprake kan zijn van marktconformiteit. Dat is essentieel voor de opdracht aan de commissie-De Jong.

De motie-Graus werd Kamerbreed gesteund. De minister kan Staatsbosbeheer niet verbieden juridische stappen te ondernemen, maar zij dient het wel te wijzen op zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid. Alle meewerkende overheden hebben een zorgvuldige afweging gemaakt bij de vergunningverlening.

Mevrouw **Snijder-Hazelhoff** (VVD) vindt marktconformiteit op de Waddeneilanden een dwaze constructie. Vraag 1 in de opdracht aan de commissie-De Jong zou dus anders moeten worden geformuleerd. Bij de zandwinning in Gasselternveld hebben gemeente, provincie en Rijk na een zorgvuldige afweging een vergunning verleend. Hoe zorgvuldig is de afweging van Staatsbosbeheer om tegen die vergunning in beroep te gaan?

Mevrouw **Jacobi** (PvdA) vraagt de minister de kritiek van de commissie-Grapperhaus explicieter op te nemen in de opdracht aan de commissie-De Jong, om zo een goed fundament te geven aan de zoektocht naar redelijkheid en billijkheid voor de prijsstelling.

Wil de minister in de opdracht aan de commissie-De Jong ook de specifieke negatieve effecten van regelgeving op de Waddeneilanden opnemen?

De heer **Polderman** (SP) is blij met de zich aftekenende Kamermeerderheid om de verzelfstandiging van Staatsbosbeheer terug te draaien. Als de evaluatie gereed is, kan dit proces ter hand worden genomen, zodat de heer Brinkman, voorzitter van de raad van toezicht van Staatsbosbeheer en voorzitter van bouwkoepel AVBB, van zijn twee petten kan worden verlost.

De heer **Graus** (PVV) vindt dat het lidmaatschap van de raad van toezicht geen bijbaantje, maar een fulltime functie moet zijn. Als de minister zich persoonlijk bemoeit met de problemen rond de zandwinning in het Gasselternveld, zou er vast een oplossing worden gevonden.

De **minister** beaamt dat de leden van de raad van toezicht een drukke agenda hebben, maar bestrijdt dat zij hun werk voor Staatsbosbeheer zomaar even tussendoor doen. De leden worden benoemd op basis van hun maatschappelijke positie en voeren hun taak uitermate gewetensvol uit.

De minister heeft indringend gesproken met de directie van Staatsbosbeheer over de uitvoering van de motie-Graus. Uiteindelijk moest de directie echter een eigen afweging maken. Als alle overheden hebben aangegeven dat die zandwinning nodig is, dan moet de Nederlandse democratie zo sterk zijn dat zij ertegen kan als Staatsbosbeheer of wie dan ook zo'n beslissing aanvecht. Als de overheden hun werk goed hebben gedaan, zal Staatsbosbeheer geen enkele kans maken. Mocht Staatsbosbeheer winnen, dan hebben de overheden blijkbaar hun werk niet goed gedaan. De minister wil de bevindingen van de commissie-De Jong afwachten. Op het punt van de marktconformiteit kan de commissie oordelen dat voorgenomen verhoging van de erfpachtcanon te hoog of te laag is of dat er reden is voor een bepaalde ingroei. De commissie kijkt echter ook of er een specifieke reden is om bij de berekening voor de Waddeneilanden af te wijken van wat er elders gebeurt.

De minister is ervan overtuigd dat de heer Brinkman zijn functies van voorzitter van de AVBB en van voorzitter van de raad van toezicht van Staatsbosbeheer zorgvuldig weet te scheiden.

De minister zegt toe het rapport-Grapperhaus en de kritiek daarop ter hand stellen aan de commissie-De Jong.

Toezeggingen

- De minister stuurt het verslag van dit AO aan de commissie-De Jong.
- De minister stuurt het rapport van de commissie-Grapperhaus en de kritiek daarop aan de commissie-De Jong.

De voorzitter van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
Schreijer-Pierik

De adjunct-griffier van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
Berenschot